

Rapport deputaten geestelijke verzorging militairen

Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Meppel 2017

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met het deputaatschap administratieve ondersteuning via: dao@gkv.nl.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

Inhoudsopgave

1	Missie	3
2	Taken	3
3	Verslag van werkzaamheden	3
4	Budget	6

Bijlagen

1	Opdracht van de Generale Synode Ede 2014	6
2	Voorstel nieuwe opdracht	7
3	Samenstelling deputaatschap en rooster van aftreden	8
4	Jaarrapportages	8

1 Missie

Deputaten geestelijke verzorging militairen vormen een brug tussen de Gereformeerde Kerken en de Dienst Protestantse Geestelijke Verzorging. Ze begeleiden bij de werving van krijgsmachtpredikanten en ondersteunen hen bij de uitoefening van hun taak. Zij willen voor militairen uit de Gereformeerde Kerken aanwezig zijn om hen terzijde te staan, om contacten te onderhouden en te ondersteunen m.n. bij uitzending op een buitenlandse missie.

2 Taken

Deputaten hebben sinds de vorige generale synode de volgende taken uitgevoerd:

1. contacten onderhouden met de deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken
2. contacten met krijgsmachtpredikanten onderhouden
3. predikanten in de GKv geattendeerd op vacatures voor krijgsmachtpredikant
4. in november 2015 een conferentie gehouden
5. bezinning m.b.t. categoriaal deputaatschap
6. deelname in CIO-M

3 Verslag van werkzaamheden

Contacten met deputaten CGK en NGK

In de verslagperiode is een aantal keren contact geweest met de deputaten geestelijke verzorging van de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken. Afgesproken is om geregeld samen te vergaderen, zo mogelijk op de locatie van een van de krijgsmachtpredikanten uit de betrokken kerken.

Krijgsmachtpredikanten

Deputaten onderhouden geregeld contact met de vier krijgsmachtpredikanten uit de GKv. Ze hebben grote waardering voor hun inzet, bekwaamheid en betrokkenheid op hun werk. De krijgsmachtpredikanten houden contact met de kerken door voor zover mogelijk voor te gaan in kerkdiensten en door kerkverbandelijke taken uit te voeren.

J.P. van Bruggen

Ds. Van Bruggen is vlootpredikant, verbonden aan het maritieme vliegveld De Kooij te Den Helder. Hij neemt tevens waar voor collega's die aan het varen zijn. De andere helft van zijn werktijd besteedt hij aan onderzoek naar de 'morele verantwoordelijkheid van de Nederlandse militair'. In juni 2016 heeft hij een presentatie gegeven op een conferentie van de TUK en de TUA over Rechtvaardige Oorlog en Rechtvaardige Vrede. De begeleiding van zijn onderzoek ligt bij dr. Th. Boer (PThU) en dr. P. Olsthoorn (Nederlandse Defensie Academie). Dit werk loopt door tot in 2018.

Th. Oosterhuis

Ds. Oosterhuis is als vlootpredikant op dit moment betrokken bij het Koninklijk Instituut voor de Marine (KIM) te Den Helder. In de afgelopen jaren heeft hij zeer geregeld meegevoerd naar de Oost en de West en deed daar uitgebreid verslag van op een weblog <https://gvopzee.wordpress.com>

Op 14 januari 2015 heeft ds. Oosterhuis een gevechtsinsigne ontvangen. Deze bijzondere onderscheiding ontving hij, met vijf andere opvarenden, omdat zij in Djibouti betrokken was bij een bomaanslag.

A.H. van der Velden

Ds. Van der Velden is geplaatst als krijgsmachtpredikant op de Koninklijke Militaire School (KMS) te Ermelo. Daar verzorgt hij de lessen geestelijke vorming. In de loop van 2017 zal hij met functioneel leeftijdsontslag gaan.

J.W. Veltkamp

Ds. Veltkamp is als vlootpredikant geplaatst geweest bij de Mijndienst in Den Helder en in 2013 op Zr. Ms. Amsterdam. In dat najaar is hij met dat schip vier maanden mee geweest naar de West. Vanaf 2014 heeft hij onderzoek verricht en enkele artikelen geschreven voor het eind 2016 te verschijnen Jaarboek 2016 van het Historisch Documentatie Centrum van de VU dat geheel gewijd is de Dienst Protestantse Geestelijke Verzorging bij de krijgsmacht. Van deze publicatie is hij ook een van de eindredacteuren. Vanaf januari 2015 is hij geplaatst op het militaire Vormingscentrum Beukbergen.

Werving van krijgsmachtpredikanten

In november 2015 deed de dienst Protestantse Geestelijke Verzorging een sollicitatieprocedure voor krijgsmachtpredikant. Predikanten uit de GKv zijn hiervoor via een mailing op de hoogte gebracht. Ook al was er belangstelling voor deze functie, toch heeft dit tot onze spijt niet geleid tot een aanstelling van een van onze predikanten.

Zorg voor militairen

Een aantal jaren geleden is er een netwerk opgezet, maar het is moeilijk om deze actueel te houden. Gereformeerde militairen zien het voordeel of nut er niet van in, omdat men in praktijk terugvalt op de eigen plaatselijke kerk. In 2015 en 2016 waren er geen aanmeldingen op de netwerksite.

Defensie heeft zelf nu meer grip op uitzendingen en de voorbereiding daarop. Bij elke uitzending is er van te voren uitgebreide voorlichting en ook de geestelijke verzorging heeft daar een plek in gekregen. Per uitzending is er een thuisfrontafdeling, die actief is maar ook vanuit de formerende brigades is er veel aandacht voor het thuisfront; voor, tijdens en na de uitzending.

We hebben nog wel een database met allemaal contactpersonen per kerk maar het vraagt veel inspanning om die bij te houden en de noodzaak is er niet meer. Die noodzaak wordt ook niet meer door de contactpersonen onderkend gezien de vragen die we in het verleden kregen. Plaatsingen van grote eenheden of grote aantallen militairen naar het buitenland zijn er bijna niet. En zoals boven geschreven, is de defensieorganisatie tegenwoordig beter in staat om militairen te begeleiden.

Ondertussen achten we het wel van belang om bij de opdracht van deputaten ook focus te houden op de zorg voor militairen uit de kerken, maar de opdracht kan bescheidener geformuleerd worden.

Conferentie

Op 6 en 7 november 2015 hebben deputaten een conferentie belegd. Aanwezig waren ruim twintig deelnemers. Deputaten uit de CGK en de NGK waren uitgenodigd. Daarnaast waren krijgsmachtpredikanten aanwezig en ook een aantal geestelijk verzorgers uit de gezondheidszorg en justitie. Ds. J.P. van Bruggen sprak over de morele verantwoordelijkheid van de militair. Daarbij liet hij aan de hand van realistische beelden zien voor welke zware morele keuzes een militair kan komen te staan. Dr. P. Vos, lector aan de PThU te Amsterdam, sprak over de algemene geestelijke verzorging en het christelijk geloof benaderd vanuit de ethiek.

Uitbouw naar categoriaal deputaatschap

Deputaten hebben middels een aantal contacten zich beraden op de vraag of het nodig of wenselijk is dat het deputaatschap geestelijke verzorging militairen uitgebreid zou worden naar een deputaatschap 'categoriale' pastorale verzorging. Daaronder zou dan het justitiepastoraat en de geestelijke verzorging in de gezondheidszorg vallen.

Mede daarom is de genoemde conferentie geopend geweest voor geestelijk verzorgers uit de drie genoemde categorieën.

De volgende overwegingen spelen een rol in deze discussie:

1. de formele basis voor een krijgsmachtpredikant, justitiepastor en een geestelijk verzorger is verschillend. De krijgsmachtpredikant blijft verbonden aan een plaatselijke kerk, maar de intermediair tussen kerk en overheid is het landelijke deputaatschap. De justitiepastor is op vergelijkbare wijze aan een plaatselijke kerk verbonden, maar er is op regionaal of landelijk niveau geen instantie. In een enkel geval is er sprake van een stichtingsvorm van waaruit gewerkt wordt. De geestelijk verzorger in de gezondheidszorg is soms wel, soms niet verbonden aan een plaatselijke kerk. Dat hangt af van de vereisten die de zorginstelling heeft. Voor hen is er ook geen landelijk deputaatschap. Zij hebben hun netwerk bij de Vereniging van Geestelijk VerZorgers (VGVZ). Bovendien zijn deze geestelijk verzorgers niet in dienst van de overheid, maar van particuliere of algemene zorginstellingen.
2. bij de NGK is er een deputaatschap voor categoriaal pastoraat, maar dat heeft mede te maken met het feit, dat het om een paar personen gaat.
3. geestelijk verzorgers bij justitie en in de gezondheidszorg hebben niet altijd een full-time baan.

We komen tot de slotsom dat het op dit moment het niet nodig is om de diverse categorieën pastoraat onder één deputaatschap te brengen. De redenen daarvoor zijn:

- a. het pastoraat verschilt van karakter
- b. de formele kaders (relatie tot de overheid) zijn divers.

Wel willen we ontwikkelingen op dit gebied in de gaten blijven houden en feeling houden met geestelijk verzorgers bij justitie en in de gezondheidszorg. Dan kunnen we, als dat nodig of gewenst is, onderlinge steun en toerusting organiseren.

CIO-M

Het CIO-M (Militair) is een ondercommissie van het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO) en heeft van de deelnemende kerkgenootschappen in het CIO de opdracht gekregen om op te treden als onverdeeld intermediair tussen kerk en overheid voor alle zaken, die de Protestantse Geestelijke Verzorging betreffen. Het CIO-M is dus een kerkelijke commissie die als gesprekspartner optreedt van Defensie. Het CIO-M adviseert met name t.a.v. de manier waarop Defensie organisatorisch en personeel-technisch gestalte geeft aan de Dienst Geestelijke Verzorging (DGV).

In de afgelopen periode is het onderzoek naar de omvang van de Dienst Geestelijke Verzorging (DGV) binnen defensie afgerond. De omvang van de PGV is uiteindelijk vastgesteld op 45 VTE. Hiermee is zij qua omvang de grootste denominatie. Nadat de omvang definitief was vastgesteld kon men eind 2015 een sollicitatieprocedure voor twee predikanten starten. Hierop zijn 68 sollicitatie brieven binnen gekomen. Uiteindelijk zijn er twee predikanten uit de PKN aangesteld. Een belangrijke aanstellingsvereiste blijft het hebben van een zending door één van de bij het CIO-M aangesloten kerkgenootschappen.

Naast allerlei lopende zaken is ook de notitie "Kerkelijke zending en GV" opgesteld en uiteindelijk vastgesteld. Momenteel buigt een werkgroep bestaande uit leden van het CIO-M en enkele krijgsmachtpredikanten zich over het onderwerp "Waarde van de GV voor de kerken".

Op 28 augustus 2014 was het 100 jaar geleden dat de DGV bij Koninklijk Besluit werd ingesteld. Dit feit is op die datum in een gezamenlijke viering in de Westerkerk herdacht. Eind november is het 100 jarig bestaan gevierd in het Marinekazerne in Amsterdam. Hierbij was ook koning Willem Alexander aanwezig.

4 Budget

Reguliere kosten bestaan uit reis- en vergaderkosten en het beheer van de website. Eens in de twee jaar wordt er een conferentie belegd. Het quotum voor ons deputaatschap kan naar beneden. Taakstelling en doelgroep zijn aan verandering onderhevig. Zoals uitzendingen, thuisfrontdagen etc. Zorg voor de nog wel uitgezonden broeders en zusters, maar met name "onze" legerpredikanten blijft echter wel.

De jaarlijkse conferenties worden om toerbeurt door de GKv, CGK en NGK georganiseerd. Wel draagt iedere kerk naar rato bij. Op verzoek van de synode wordt tevens het justitieel- en gezondheidspastoraat hierbij betrokken. De kosten van CGK en NGK gaan van de € 2.200 af, maar dienen in eerste instantie wel voorgeschoten te worden.

Dit betekent concreet dat wij een budget vragen van € 770 voor 2018, € 770 voor 2019 en € 2.970 voor 2020. (Totaal € 4.510).

Bijlagen

1 Opdracht van de Generale Synode Ede 2014

Besluit:

- a. als instantie te fungeren waaraan de overheid (c.q. de hoofdkrijgsmachtpredikant) mededeling kan doen, indien zij een of meer krijgsmachtpredikanten uit de gereformeerde kerken wenst;
- b. de ontwikkeling in de (geestelijke verzorging binnen de) krijgsmacht zo nauwkeurig mogelijk te volgen, te toetsen en zo nodig daarop in te spelen;
- c. een nauw contact met de hoofdkrijgsmachtpredikant te onderhouden om zo mogelijk tot goede afspraken te komen voor een verantwoord functioneren van door onze kerken uitgezonden krijgsmachtpredikanten;
- d. het lidmaatschap van de CIO-M te continueren en daarin naar vermogen een constructieve bijdrage te leveren;
- e. ijverig te zoeken naar predikanten die geschikt en bereid zijn de functie van krijgsmachtpredikant te vervullen en zo te komen tot een bezetting van de plaatsen die voor gereformeerde predikanten beschikbaar zijn. Daarbij dient gehandeld te worden conform de door de GS Zuidhorn 2002-2003 vastgestelde en door de GS van Harderwijk 2011-2012 gewijzigde regelingen A, B en C;
- f. ten aanzien van hun arbeid zo nodig met voorstellen te komen in overleg met deputaten relatie kerk en overheid;
- g. geregeld contact te onderhouden met de krijgsmachtpredikanten om van hen rapport te ontvangen van hun werkzaamheden, hen bij te staan in de uitoefening van hun functie en van hen informatie te ontvangen over de stand van zaken;
- h. het onderhouden van een netwerk van gereformeerde militairen in binnen- en buitenland;
- i. het onderhouden van contacten met het thuisfront van gereformeerde militairen, met inschakeling van de thuiskerken;
- j. het begeleiden van gereformeerde militairen bij hun plaatsing in of uitzending naar het buitenland;
- k. het, op basis van bestudering van de ontwikkelingen binnen de krijgsmacht, opstellen van nota's en adviezen, die in de contacten met de hoofdkrijgsmachtpredikant en bij de deelname aan de CIO-M een constructieve bijdrage aan de geestelijke verzorging van militairen kunnen betekenen;

- l. in overleg te treden met deputaten GV van de Christelijke Gereformeerde kerken en de Nederlands Gereformeerde kerken en gezamenlijk te onderzoeken of de samenwerking geïntensiveerd kan worden, waarbij de zelfstandigheid van de deputaatschappen gewaarborgd blijft;
- m. onderzoek te doen naar de wenselijkheid van de vorming van een algemeen deputaatschap 'categoriaal pastoraat';
- n. bij dit onderzoek zowel de vanuit de kerken werkzame predikanten/geestelijk verzorgers die categoriaal pastoraat verrichten te betrekken als de daaromheen georganiseerde deputaatschappen.

2 Voorstel nieuwe opdracht

Besluit:

- a. als instantie te fungeren waaraan de overheid (c.q. de hoofdkrijgsmachtpredikant) mededeling kan doen, indien zij een of meer krijgsmachtpredikanten uit de gereformeerde kerken wenst;
- b. de ontwikkeling in de geestelijke verzorging binnen de krijgsmacht nauwkeurig te volgen, te toetsen en zo nodig daarop in te spelen;
- c. contact met de hoofdkrijgsmachtpredikant te onderhouden met het oog op een verantwoord functioneren van door onze kerken uitgezonden krijgsmachtpredikanten;
- d. het lidmaatschap van de CIO-M te continueren en daarin naar vermogen een constructieve bijdrage te leveren;
- e. alert te blijven op het zoeken naar predikanten die bereid en geschikt zijn de functie van krijgsmachtpredikant te vervullen en zo te komen tot een bezetting van de plaatsen die voor gereformeerde predikanten beschikbaar zijn. Daarbij dient gehandeld te worden conform de door de GS Zuidhorn 2002-2003 vastgestelde en door de GS van Harderwijk 2011-2012 gewijzigde regelingen A, B en C;
- f. ten aanzien van hun arbeid zo nodig met voorstellen te komen in overleg met deputaten relatie kerk en overheid;
- g. geregeld contact te onderhouden met de krijgsmachtpredikanten om van hen rapport te ontvangen van hun werkzaamheden, hen bij te staan in de uitoefening van hun functie en van hen informatie te ontvangen over de stand van zaken;
- h. blijvend aandacht te geven aan ondersteuning van gereformeerde militairen bij plaatsing in of uitzending naar het buitenland;
- i. het onderhouden van een netwerk van gereformeerde militairen in binnen- en buitenland;
- j. onderzoek te doen naar de wenselijkheid en noodzaak het systeem van plaatselijke contactpersonen voor militairen in stand te houden;
- k. voortzetten en intensiveren van het overleg met deputaten GV van de Christelijke Gereformeerde kerken en de Nederlands Gereformeerde kerken, met inachtneming van de zelfstandigheid van de deputaatschappen;
- l. contact te onderhouden met geestelijk verzorgers bij justitie en in de gezondheidszorg om, indien nodig of gewenst, onderlinge steun te organiseren.
- m. deputaten een budget te verlenen voor de jaren 2018 – 2020 van resp. € 770, € 770 en € 2.970. Totaal € 4.510.

3 Samenstelling deputaatschap en rooster van aftreden

G. Bijlenga	Nieuwleusen	aftredend 2017
H.P. Heidema	Ermelo	aftredend 2020
K. van Hoek	Zwolle	aftredend 2017
B.H. Hop, samenroeper	Bunschoten	aftredend 2017
W.M. van Wijk, secretaris	Deventer	aftredend 2017

Secundus:

R. Lap	Deventer
--------	----------

4 Jaarrapportages

Deputaten GVM hebben geen jaarrapportages gemaakt in de afgelopen periode.